

Krzysztof Kubiak, Piotr Mickiewicz (red.),
Bezpieczeństwo w szkole. Poradnik dla nauczycieli,
Warszawa 2009

Warszawskie Wydawnictwo Trio opublikowało w 2009 roku opracowanie pt. *Bezpieczeństwo w szkole. Poradnik dla nauczycieli*. Publikacja ta stanowi pracę zbiorową siedemnastu autorów, specjalistów z zakresu bezpieczeństwa, psychologii, medycyny ratunkowej i medycyny pracy, prawa, pedagogiki, zarządzania oświatą, alpinistyki, zarządzania kryzysowego, informatyki. W skład zespołu autorskiego wchodzi przedstawiciele środowiska akademickiego, straży miejskiej, policji, pogotowia ratunkowego, Państwowej Straży Pożarnej, kuratorium oświaty i in. Redakcji przewodnika podjęli się znani i uznani w środowisku naukowym specjaliści z zakresu bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego, profesorowie Dolnośląskiej Szkoły Wyższej: Krzysztof Kubiak i Piotr Mickiewicz.

Na publikację składa się dziewięć rozdziałów, wzbogaconych indeksem zagadnień, zdjęciami sytuacyjnymi oraz wykazem aktów prawnych dotyczących omawianych zagadnień. Podkreślić również należy znakomite pod względem metodologicznym opracowanie rozdziałów, z których każdy zawiera zalecaną literaturę oraz linki internetowe, co bardzo pomoże przyszłym jego użytkownikom.

W poszczególnych rozdziałach przedstawiono: zagrożenia dla zdrowia i życia, dla bezpieczeństwa publicznego, zagrożenia wywołane substancjami psychoaktywnymi, wyzwania psychospołeczne w szkole, zagrożenia sieciowe, zagrożenia naturalne, cywilizacyjne i wojenne, zagrożenia wywołane degradacją środowiska naturalnego, porady dla nauczycieli i procedury reagowania.

Jak można zauważyć, już same nazwy rozdziałów wskazują na bardzo nowoczesny charakter przewodnika. Szczególnie istotne wydają się te jego treści, które uwzględniają nowe zagrożenia, jakim podlega zarówno młodzież, jak i obiekty szkolne. Zaliczyć do nich trzeba: zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu, zagrożenia wynikające z uzależnienia od gier komputerowych i „surfowania” w sieci. Do bardzo istotnych i wcześniej mało uwzględnianych należy również zaliczyć wyzwania psychospołeczne, których skutki objawiają się coraz częściej aktami agresji wśród młodocianych. Odrębny problem stanowi tzw. trudna młodzież, a musimy pamiętać, że brak reakcji na wyzwania prowadzi najczęściej do powstawania zagrożenia, z którym trzeba już walczyć, wykorzystując w tym celu o wiele bardziej złożone środki. Stąd też wskazana byłaby prewencja.

Wymieniłem tutaj główne wątki, które jak sądzę nie były do tej pory opracowane w sposób zwarty, w postaci jasnego i zwięzłego przewodnika, były natomiast rozproszone w bardzo szerokiej literaturze specjalistycznej. Dodatkowym atutem omawianych treści jest fakt, że zawarta w nich wiedza, jest wiedzą przetworzoną, wspartą doświadczeniem i wieloletnią praktyką, co wynika z not o Autorach.

Za szczególne cenne w recenzowanym przewodniku uważam rozdziały VIII – porady dla nauczycieli i IX – procedury reagowania, ich treści mogę uznać za wzorcowe zarówno pod względem metodologicznym, jak i metodycznym. Środowisko nauczycielskie i pedagodzy szkolni od dawna oczekiwali na tak klarowny zapis procedur i ujednoczenie standardów postępowania, a pomysłowość młodzieży ma tutaj szeroki rozrzut, od zwykłych wagałów, poprzez fałszywe alarmy o podłożeniu bomby do niezgodnego z prawem użycia telefonu komórkowego i rozpowszechniania jego zapisów w Internecie, czy też uszkodzenia ciała. Autorzy przewodnika stanęli tutaj na wysokości zadania, przygotowując odpowiednie procedury reagowania w każdym ze zidentyfikowanych przypadków. Za istotne w wymienionych rozdziałach należy uznać opracowanie takich zagadnień jak obecność policji, czy straży miejskiej w szkole, a także przedstawienie konkretnych algorytmów postępowania w przypadku wypadków o charakterze medycznym lub losowym, czy też takich jak lobbing, posiadanie czy zażywanie narkotyków, a także ewakuacja z budynku szkolnego w różnych sytuacjach. Ważne są również ustalenia odnoszące się do takich zagrożeń, które mogą zaistnieć podczas wycieczek szkolnych.

Pewnym mankamentem recenzowanego dzieła jest moim zdaniem słabe wyeksponowanie współpracy pomiędzy szkołą a rodzicami (opiekunami) młodzieży. Odnosi się to zwłaszcza do rozdziału VIII. Jednakże nie wpływa to na jakość przewodnika, tym bardziej, że nie odnosi się on do treści *sensu stricte* z zakresu pedagogiki i wychowania, natomiast jego głównym tematem jest bezpieczeństwo.

Z uznaniem należy się odnieść do pomysłu Panów Redaktorów o umieszczeniu indeksu zagadnień na końcu książki, będzie to ułatwiało korzystanie z niej, co przy jej objętości 373 stron, nie jest sprawą błahą. Dodatkowo należy wysoko ocenić ich pracę nad tym, by poszczególne rozdziały prezentowały jednolite standardy pod względem sposobu prezentowania swych treści.

Podsumowując dotychczas wyrażone opinie należy stwierdzić, że recenzowany poradnik dla nauczycieli „*Bezpieczeństwo w szkole*” jest pod każdym względem unikalnym i oryginalnym opracowaniem na polskim rynku wydawniczym. Z jednej strony spełnia on wszystkie wymogi podręcznika, z drugiej zaś stanowi autentyczny przewodnik dla kadr dydaktycznych i pedagogicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Jak sądzę, spełnia też wymagania podręcznika akademickiego w odniesieniu do takich kierunków studiów jak pedagogika i wychowanie czy bezpieczeństwo wewnętrzne. Można również powiedzieć, że jest to na wskroś nowoczesnie opracowany przewodnik, który uwzględnia zmiany cywilizacyjne w zakresie bezpieczeństwa jakie zaszły w okresie ostatnich dwudziestu lat oraz, poprzez swój kształt metodyczny, sugeruje on odejście od „drętowego” przedstawiania ujętych w nim zagadnień, w stronę dyskusji i uczestnictwa. Stwarza on również możliwości do ustanowienia „odpowiedniego” (jednolitego) standardu bezpieczeństwa w polskich szkołach. Oceniam, że nie ma on dotychczas swego odpowiednika na polskim rynku wydawniczym.

Andrzej MAKOWSKI
Akademia Marynarki Wojennej